

Zbigniew Kuśmierk

Działania przeciwpowodziowe w powiatach legnickim i jeleniogórskim w latach 2009 i 2010

Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy 9, 21-30

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Kuśmierk

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy

Działania przeciwpowodziowe w powiatach legnickim i jeleniogórskim w latach 2009 i 2010

STRESZCZENIE

Powiaty legnicki i jeleniogórski są szczególnie narażone na powódzie i podtopienia ze względu na położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, przepływające rzeki. Podstawowe rodzaje zagrożeń występujące na obszarach tych powiatów to powódzie opadowe (głównie w okresie od maja do września), roztopowe (od drugiej połowy lutego do pierwszej dekady kwietnia) i powódzie zatorowe (styczeń, luty).

Najbardziej narażone na powódzie i podtopienia w powiecie legnickim są gminy: Prochowice, Kunice i Krotoszyce. W ostatnich latach z powodzią powiat legnicki zmagał się w maju i czerwcu 2010 r. Największe straty poniosła gmina Prochowice.

W powiecie jeleniogórskim wylewami rzek zagrożone są gminy: Piechowice (rzeka Kamienna), Janowice Wielkie i Jeżów Sudecki (rzeka Bóbr), Podgórzyn (rzeka Podgórzyn). Powódź i podtopienia nawiedziły powiat jeleniogórski na przełomie czerwca i lipca 2009 r. Podtopienia wystąpiły w 2010 r.

Słowa kluczowe: działania przeciwpowodziowe, powódź w powiecie legnickim w 2010 r., zagrożenie powodziowe, zabezpieczenie przeciwpowodziowe, powódź w powiecie jeleniogórskim w 2009 r.

Powódź jest zjawiskiem naturalnym, losowym, spowodowanym intensywnymi deszczami, krótkotrwałymi burzami, gwałtownym topnieniem śniegów, tworzeniem się zatorów lodowych czy silnymi wiatrami wiejącymi na wybrzeżu od morza w kierunku lądu. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne określa powódź jako „takie wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach lub na morzu, podczas którego woda po przekroczeniu stanu brzegowego zalewa doliny rzeczne albo tereny depresyjne i powoduje zagrożenia dla ludności i mienia”¹. Trudno jest określić dokładnie czas, miejsce oraz rozmiar jej wystąpienia. Ochrona przed powodzią wymaga znajomości praw przyrody, prognozowania zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych, związków tych zjawisk z zagadnieniami ekologicznymi oraz dużej wiedzy praktycznej i doświadczenia z zakresu problematyki hydrotechnicznej i gospodarczej. Działania ochronne polegają głównie na takim przygotowaniu organizacyjno-technicznym, żeby maksymalnie złagodzić skutki splotu wód powodziowych. Całkowita eliminacja zagrożenia jest niemożliwa. Trudno doprowadzić do sytuacji, w której wartość systemu chroniącego będzie większa od wartości chronionego majątku.

Specyficzny charakter terenów leżących w granicach administracyjnych powiatów

---

¹ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. nr 115, poz. 1229 z późn. zm.).

legnickiego i jeleniogórskiego (tereny górskie, górzyste, rzeki, zniszczone zalesienie) powoduje, że stosunkowo często występuje tu zagrożenie powodziowe. Zagrożenie to jest szczególnie odczuwalne w miesiącach letnich: czerwiec, lipiec, sierpień, natomiast w znacznie mniejszym stopniu i tylko lokalnie na przełomie zimy i wiosny, kiedy to następuje topnienie śniegów i spływ lodów. Występuje też duża zmienność opadów pod względem wielkości, czasu trwania i przestrzeni. W okresie powojennym w latach 1958, 1977, 1981 i 1997 wystąpiły na tych terenach bardzo duże powodzie. Lokalne, o mniejszym zasięgu wystąpiły ostatnio w 2009 i 2010 r.

Problem ochrony przed powodzią należy rozpatrywać kompleksowo, ponieważ czynniki powodziotwórcze są złożone. Rozwiązania organizacyjno-prawne, zabudowa hydrotechniczna rzek i potoków tworzą system zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Zbiorniki retencyjne, poldery stanowią tzw. czynną ochronę przeciwpowodziową, natomiast regulacja rzek, potoków oraz obwałowania tworzą tzw. bierną ochronę przeciwpowodziową. Duże znaczenie dla ochrony przed powodzią ma również organizacja systemu osłony przeciwpowodziowej oraz magazyny przeciwpowodziowe.

1. Działania przeciwpowodziowe w powiecie legnickim w 2010 roku

Powodzie i podtopienia są na terenie powiatu legnickiego jednym z głównych zagrożeń. Długość rzek płynących przez powiat wynosi 436 km, kanałów 47 km, prawie 109 km to długość wałów ochronnych². Zagrożenia powodziowe mogą występować w różnych gminach w następujących miejscowościach: gmina Kunice – Bieniowice, Spalona, Szczytniki Duże, Szczytniki Małe; gmina Prochowice – Prochowice, Kwiatkowice, Rogów, Kawice, Rogów Legnicki; gmina Krotoszyce – Winnica, Krajów, Dunino; gmina Legnickie Pole – Lubień, Biskupice, Raczkowa, Gniewomierz, Bartoszków; gmina Ruja – Ruja, Lasowice, Tyniec Legnicki; gmina Miłkowice – Rzeszotary, Grzymalin, Bobrów; gmina Chojnów – Chojnów, Rokitki, Jaroszkówka, Zamienice, Piotrowice, Goliszów, Osetnica.

Główne zagrożenia stanowią rzeki Odra, Kaczawa, Nysa Szalona, Wierzbak wraz z dopływem Koiszkówka, Cicha Woda, Czarna Woda, Skora. Również zbiornik wody pitnej „Słup” na terenie gminy Męcinka w powiecie jaworskim w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia może stanowić zagrożenie powodziowe dla następujących miejscowości: Bieniowice, Spalona, Szczytniki Duże, Szczytniki Małe, Prochowice, Kwiatkowice, Rogów, Winnica, Krajów, Dunino³. W przypadku awarii zbiornika przewidywany czas dojścia fali do strefy zagrożenia wynosi 15 minut, wysokość fali 6 m, do drugiej strefy woda dojdzie w 40 minut, wysokość fali zalewowej 1 m. Czas dojścia czoła fali do trzeciej strefy zagrożenia wynosi około 2 godz. 15 minut⁴. W wyniku przerwania wałów ochronnych na Odrze może nastąpić

---

² Na podstawie wycieczek z dokumentów Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Legnicy: *Cieki wodne w administracji Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Legnicy, 2010 r. oraz Ocena wałów przeciwpowodziowych przeprowadzona w październiku i listopadzie 2010 r. na obszarze powiatu legnickiego*, s. 1–3, dokument DZM i UW z dn. 2 lutego 2011 r.

³ *Zagrożenia powodziowe i podtopienia* [w:] *Plan operacyjny ochrony przed powodzią powiatu legnickiego*, Legnica 2011, s. 3–4. Dokument opracowany został przez Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego i jest aktualizowany dwa razy w roku.

⁴ *Charakterystyka zagrożeń oraz ocena ryzyka ich wystąpienia* [w:] *Plan operacyjny...*, dz. cyt., s. 4.

częściowe zalanie terenu gminy Prochowice. Wskutek wezbrania wód rzeki Kaczawy mogą nastąpić podtopienia miejscowości w gminach Kunice, Prochowice, Krotoszyce. Podobnie niebezpieczna może być Czarna Woda i Skora dla gmin Miłkowice i Chojnów.

1.1. Plany ewakuacyjne oraz posiadane siły i środki

Z terenów zagrożonych powodzią do ewakuacji przewidzianych było około 750 osób (176 rodzin) z powiatu legnickiego i 1200 osób z Legnicy⁵. Ewakuowana ludność miała zostać przewieziona do tymczasowych miejsc pobytu zgodnie z wykazami oraz gminnymi planami zarządzania kryzysowego. Powiat legnicki w czasie prowadzenia działań przeciwpowodziowych posiadał w 2010 r. do dyspozycji następujące siły i środki:

- a) ilość osób – 369, w tym:
  - policja – 20,
  - straż pożarna – 248,
  - z zakładów pracy – 101,
- b) samochody ciężarowe – 20,
- c) samochody dostawcze – 11,
- d) ciągniki z przyczepami – 65,
- e) autobusy – 14,
- f) worki – 46 610,
- g) pochodnie – 14,
- g) zespoły oświetleniowe – 7,
- i) zespoły prądotwórcze – 7,
- j) agregaty pompowe – 6,
- l) sprzęt pływający – 6,
- m) folia – 1500 m kw⁶.

Magazyny przeciwpowodziowe w swojej dyspozycji posiadały: miasto Chojnów, gmina Chojnów, gmina Krotoszyce, gmina Legnickie Pole, gmina Miłkowice, gmina Ruja, miasto i gmina Prochowice. Gmina Kunice nie posiadała magazynu przeciwpowodziowego, sprzęt znajdował się w Ochotniczej Straży Pożarnej w Kunicach. W Legnicy natomiast znajdował się powiatowy magazyn przeciwpowodziowy.

1.2. Przebieg akcji przeciwpowodziowej

Akcja przeciwpowodziowa w 2010 r. na obszarze powiatu legnickiego rozpoczęła się 17 maja z momentem ogłoszenia pogotowia przeciwpowodziowego przez wojewodę dolnośląskiego. Alarm przeciwpowodziowy wprowadzony został decyzją wojewody nr 2/2010 w dniu 20 maja. Najbardziej zagrożona powodzią była gmina Prochowice. W dniach 19, 20, 21 i 26 maja 2010 r. odbywały się posiedzenia Sztabu Kryzysowego Burmistrza Miasta i Gminy

---

⁵ *Plan działań Komendy Miejskiej Policji na wypadek zagrożenia powodziowego*, Legnica 2011 [w:] *Plan operacyjny...*, dz. cyt., s. 11. (KMP jest podmiotem współdziałającym z PCZK na rzecz sprawnego zarządzania i reagowania kryzysowego).

⁶ *Plan operacyjny...*, dz. cyt., s. 9.

Prochowice, w którym udział brali: pracownicy urzędu należący do sztabu kryzysowego, starosta legnicki, przedstawiciel (kierownik) Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Legnicy, komendant Policji w Legnicy, komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Legnicy, komendant Ochotniczej Straży Pożarnej, sołtys Kwiatkowie, przedstawiciele jednostek bezpośrednio biorących udział w akcji. Na posiedzeniach dokonywano oceny zagrożenia powodziowego na Odrze oraz wypracowywano wnioski do działania, kładąc szczególny nacisk na informowanie ludności o zagrożeniu, przygotowanie miejsc do ewakuacji oraz gromadzenie wystarczających sił i środków⁷. Kwestie przygotowań omawiano głównie 19 maja, w dniach następnych zadysponowano już siłami i środkami do wzmocnienia wałów oraz zarządzania ewakuacji. Najtrudniejsza sytuacja była w Kwiatkowicach i Rogowie Legnickim. 21 maja w Urzędzie Miasta i Gminy Prochowice wprowadzone zostały 24-godzinne stałe dyżury. Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego otrzymało na potrzeby akcji przeciwpowodziowej 115 000 worków z Wojewódzkiego Magazynu Przeciwpowodziowego w Słupie.

W dniu 22 maja o godz. 15:00 burmistrz Prochowic podjęła decyzję o ewakuacji ludności i zwierząt z terenu Kwiatkowie i Rogowa Legnickiego. Docelowymi miejscami ewakuacji ludności przygotowanymi przez urząd w Prochowicach był Prochowicki Ośrodek Kultury i Sportu. Zagrożonych było 300 mieszkańców. Do przeprowadzenia ewakuacji mieszkańców przygotowane były trzy autobusy z PKS Lubin⁸. Ewakuowano w rezultacie 9 osób, pozostali mieszkańcy udali się prywatnymi środkami transportu do rodzin i znajomych. Pomimo zagrożenia ludność nie zawsze wyrażała zgodę na ewakuację. Pozostający w podtopionych miejscach ze względów bezpieczeństwa byli w kontakcie z patrolującymi jednostkami pływającymi straży pożarnej. Teren podtopiony był dodatkowo nadzorowany intensywniejszymi patrolami Policji. Zwierzęta (93 sztuki) ewakuowano do wsi Dąbie i Mierzowice. Udzielono pomocy kilku właścicielom ferm drobiu. Gmina Prochowice ewakuowanym dostarczyła posiłki, podobnie jak i mieszkańcom zalanych domostw⁹. Stan wody na rzece Kaczawie w Prochowicach 22 maja wynosił 400 cm (stan alarmowy – 300 cm, stan ostrzegawczy – 350 cm), fala kulminacyjna przeszła 24 maja, kiedy poziom wody wzrósł do 508 cm. Na Odrze w Malczycach najwyższy poziom wody zanotowano 23 maja – 803 cm (stan ostrzegawczy – 500 cm, stan alarmowy – 600 cm).

Przez cały dzień 22 maja trwały prace przy umacnianiu wałów w Kwiatkowicach i Rogowie Legnickim. Pracowali strażacy, pracownicy urzędu, służba więzienna, osadzeni w Zakładzie Karnym w Wołowie, wolontariusze z Prochowic i Legnicy, harcerze, mieszkańcy zagrożonych terenów. Mimo wysiłku w dniu następnym, 23 maja, kiedy poziom wody osiągnął ponad 800 cm, woda przelała się przez wały przeciwpowodziowe w Kwiatkowicach i zalała 37 gospodarstw domowych. Z powodu zalania zamknięta została droga powiatowa na odcinku Kwiatkowie–Rogów Legnicki¹⁰. Wskutek zagrożenia tym, że wały przeciwpowodziowe w Rogowie Legnickim mogą również nie wytrzymać naporu wody, postanowiono wszystkie siły i środki skierować w ten rejon. W rezultacie intensywnych prac wał przeciwpowodziowy w tej miejscowości w miejscach obniżonych został podwyższony do spodziewanego

⁷ *Raport z akcji przeciwpowodziowej maj – czerwiec 2010 r. w powiecie legnickim*, s. 1–2.

⁸ Raport sytuacyjny – 22 maja 2010 r. – PCZK Legnica – godz. 18:00.

⁹ „Gazeta Wrocławska” 25 maja 2010 r., nr 120, s. 3.

¹⁰ Raport sytuacyjny – 23 maja 2010 r. – PCZK Legnica – godz. 17:00; „Konkrety” 26 maja 2010 r., s. 3.

poziomu fali kulminacyjnej. To było bardzo newralgiczne miejsce. Kiedy w czasie powodzi w 1997 r. wał został w tym miejscu przerwany, zalane zostały trzy wsie¹¹.

Do 26 maja 2010 r. sytuacja nie uległa zdecydowanej poprawie, pomimo iż poziom wód na Odrze i Kaczawie zaczął powoli opadać po kilka centymetrów na dobę. Legnicy strażacy przystąpili do wypompowywania wody w domostwach w Kwiatkowicach. Powołano komisję do szacowania strat w gospodarstwach domowych i mieniu komunalnym. Sprawy związane z udzielaniem pomocy rzeczowej i finansowej powodziantom przekazano do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Prochowicach. Rozpoczęto także akcję szczepień przeciwko tężcowi, na które zgłaszały się osoby z zagrożonych terenów po kontakcie z wodą. Stan wody 31 maja na Kaczawie w Prochowicach wyniósł 350 cm (stan alarmowy), a na Odrze w Malczycach utrzymywał się na poziomie 700 cm (stan alarmowy 600 cm). 31 maja starosta legnicki wraz z pracownikami sztabu kryzysowego dokonał przeglądu wałów przeciwpowodziowych, najwięcej czasu poświęcając umocnieniom w Kwiatkowicach. Wały w dalszym ciągu naprawiali strażacy, bezrobotni z Powiatowego Urzędu Pracy, więźniowie z wołowskiego Zakładu Karnego, pracownicy z Urzędu w Prochowicach. Prześiąknięte wały nie dawały gwarancji utrzymania żywołu, dlatego monitorowane były całą dobę¹². W kulminacyjnym momencie fala jednak nie była w stanie zagrozić mieszkańcom wsi. 31 maja w zagrożonych jeszcze Kwiatkowicach w rejonie wału przeciwpowodziowego odbył naradę sztab kryzysowy zwołany przez starostę legnickiego, na której omówiono sytuację na podtopionym terenie¹³.

Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Legnicy otrzymało informację o prognozowanej drugiej fali powodziowej. W związku z tym na zagrożonych terenach podjęto działania przygotowujące przed podtopieniem lub zalaniem. Prognoza przewidywała, że kulminacja fali nastąpi 7 czerwca około godz. 20:00–24:00 i osiągnie poziom 720–740 cm. Stąd nie ustawano w pracach przy umacnianiu wału przeciwpowodziowego w Kwiatkowicach i Rogowie Legnickim. Fala okazała się jednak mniejsza i 9 czerwca woda zaczęła opadać. Sytuację określono wówczas jako stabilną. Na Kaczawie w Prochowicach 8 maja stan wód wynosił 375 cm, na Odrze w Malczycach – 715 cm.

Decyzją starosty legnickiego 8 czerwca zawieszono pełnienie stałych dyżurów w Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego, a w dniu następnym odwołano podobne dyżury w Urzędzie Miasta i Gminy w Prochowicach¹⁴. Wojewoda dolnośląski odwołał alarm przeciwpowodziowy w powiecie legnickim 11 czerwca o godz. 12:00.

Ogółem podczas powodzi majowo-czerwcowej w powiecie legnickim zalane i podtopione zostały:

- a) tereny o powierzchni około 1000 ha (w tym pola uprawne – 400 ha oraz łąki, obszary zalesione, drogi, nieużytki, obszary zabudowane),
- b) budynki (zabudowania) – 37,
- c) liczba osób w strefie zalania – 121,
- d) liczba osób ewakuowanych – 9,
- e) długość przerwania wału – 600 m (wał podwyższono z 2 do 2,5 m)¹⁵.

¹¹ „Konkrety” 26 maja 2010 r., nr 21, s. 3.

¹² „Konkrety” 9 czerwca 2010 r., nr 23, s. 3.

¹³ *Kalendarium działań związanych z akcją przeciwpowodziową powiatu legnickiego oraz dane związane z tym działaniem*, s. 1, dokument PCZK w Legnicy, Legnica 2010.

¹⁴ Tamże, s. 4.

¹⁵ *Raport z akcji...*, dz. cyt., s. 1.

Obszary i miejsca obronione podczas powodzi (Rogów Legnicki):

- a) powierzchnia zagrożona – 350 ha,
- b) budynki /zabudowania/ – 73,
- c) liczba osób w strefie obronionej – 317,
- d) długość obronionego wału – 3500 m (podwyższono odcinkami z 3,0 do 3,5 m)¹⁶.

1.3. Siły i środki (podmioty) użyte w akcji przeciwpowodziowej

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej oraz strażacy z powiatu legnickiego:

- a) 46 zastępów Państwowej Straży Pożarnej (110 strażaków),
- b) 66 pozostałych zastępów (391 strażaków).

Komenda Miejska Policji w Legnicy:

- a) policjanci – 216,
- b) radiowozy – 123.

Zakład Karny w Wołowie:

- a) funkcjonariusze – 232,
- b) skazani – 60¹⁷.

Starostwo Powiatowe w Legnicy:

- a) pracownicy – 13,
- b) wolontariusze z Legnicy – 150,
- c) mieszkańcy zagrożonych wsi – 60.

Zarząd Dróg Powiatowych:

- a) pracownicy – 4,
- b) samochód dostawczy – 1¹⁸.

Miasto i Gmina Prochowice:

- a) pracownicy Urzędu – 22,
- b) samochody wywrotki – 5,
- c) ładowarki – 4,
- d) koparka – 1.
- e) koparko-ładowarki – 4,
- f) prywatne ciągniki z przyczepami.

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe:

- a) łodzie – 5.

Ponadto w akcji wzięli udział pracownicy następujących instytucji:

- a) Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- b) Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego,
- c) Powiatowy Inspektorat Weterynarii.

Współdziałanie podmiotów biorących udział w akcji przeciwpowodziowej na terenie powiatu legnickiego było właściwe. 15 czerwca 2010 r. starosta legnicki na posiedzeniu sztabu kryzysowego omówił przebieg akcji przeciwpowodziowej w mieście i gminie Prochowice w dniach od 20 maja do 8 czerwca oraz zadania związane z usuwaniem skutków powodzi.

¹⁶ Tamże, s. 1.

¹⁷ Tamże, s. 4–5; zob. też: *Kalendarium działań...*, dz. cyt., s. 1.

¹⁸ *Raport z akcji...*, dz. cyt., s. 5.

Wspólne działania charakteryzowało się zrozumieniem uczestników co do roli, kompetencji, zadań. Władze samorządowe, tzn. starosta, wójtowie, burmistrzowie, właściwie realizowały swoje zadania związane z ostrzeganiem i alarmowaniem mieszkańców, zabezpieczeniem materiałowo-sprzętowym, monitorowaniem wałów przeciwpowodziowych. Zabezpieczony też był proces ewakuacji, organizacji dostaw wody, żywności dla ludzi takiej pomocy potrzebujących. System łączności i obiegu informacji funkcjonował sprawnie.

Straty w infrastrukturze (drogi, przepusty, mosty) powiatu legnickiego oceniono na około ponad 780 tys. zł, a na terenie miasta i gminy Prochowice wyniosły one ponad 1800 tys. zł. Straty w mieniu prywatnym w gospodarstwach domowych oceniono na około 80 tys. zł¹⁹.

2. Działania przeciwpowodziowe w powiecie jeleniogórskim w 2009 r.

Powiat jeleniogórski położony jest w zlewni rzeki Bóbr w dorzeczu górnej i środkowej Odry. Jedynie odwadniane przez Izerę południowe stoki Wysokiego Grzbietu w Górach Izerskich oraz tereny wschodnich Karkonoszy należą do dorzecza Łaby. Opady w Kotlinie Jeleniogórskiej nie rozkładają się równomiernie. Najmniej opadów jest w zachodniej i środkowej części kotliny. Spośród wszystkich miesięcy najbardziej obfity w opady jest lipiec. W efekcie obfitych deszczów następuje gwałtowny przybór rzek i strumieni, które często występują z koryta. Śnieg pada w rejonie Kotliny Jeleniogórskiej przez 50 do 100 dni w roku, a pokrywa śnieżna zalega przez około 90 do 120 dni w roku. Przy długotrwałych intensywnych opadach, gwałtownych wiosennych roztopach oraz piętrzeniu się kry lodowej na rzekach i potokach mogą wystąpić gwałtowne przybory wód. Powódź w tym regionie ma przebieg inny niż na terenach nizinnych. Woda przychodzi szybko, ma dużą siłę niszczenia i szybko odchodzi.

Wylewami rzek zagrożone są gminy:

- a) Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki (na rzece Bóbr),
- b) Szklarska Poręba, Piechowice (na rzece Kamienna),
- c) Podgórzyn (na rzekach Podgórna, Skalka, Młynówka),
- c) Kowary, Mysłakowice (na rzece Jedlica)²⁰.

Spośród wymienionych rzek tylko Kamienna, dzięki korzystnemu ukształtowaniu doliny oraz zabudowie regulacyjnej, nie stwarza większych zagrożeń powodziowych. Zagrożone są jednak obiekty: most drogowy przy Hucie „Julia” i Huta „Julia” w Szklarskiej Porębie, Zakłady Papiernicze w Piechowicach oraz most drogowy Pakoszów–Stara Kamienica.

2.1. Stan zabezpieczeń przeciwpowodziowych

Na terenie powiatu zlokalizowany jest jeden suchy zbiornik przeciwpowodziowy „Mysłakowice” o pojemności 3,65 mln m³, chroniący przed wodami powodziowymi rzeki Łomnicy miejscowości: Mysłakowice i Łomnicę, oraz zbiornik wody pitnej „Sosnówka” na potoku Czerwonka. Ponadto wpływ na przebieg powodzi na terenie powiatu mają zbiorniki suche „Krzyszów I” i „Krzyszów II” na rzece Zadrna, „Sobieszów” na rzece Kamiennej, „Cieplice”

¹⁹ Tamże, s. 5.

²⁰ *Plan zarządzania kryzysowego powiatu jeleniogórskiego*, Jelenia Góra 2012, s. 15–16.

na rzece Wrzosówka oraz zbiornik retencyjny „Bukówka” na rzece Bóbr. Zbiorniki suche napełniane są w okresie przepływów powodziowych, natomiast zbiorniki „Bukówka” i „Sosnówka” przystosowane są do stałego piętrzenia wód przy zachowaniu rezerwy powodziowej odpowiednio: 2,85 mln m³ i 4,0 mln m³. Suche zbiorniki powodziowe spełniają dobrze swoją rolę w przypadku krótkotrwałych i gwałtownych wezbrań. Natomiast kiedy wezbrania trwają dłużej, pojemności tych zbiorników są zbyt małe i ich działania redukcyjne nie są wystarczające.

Na terenie powiatu jeleniogórskiego ogólna długość rzek i potoków wynosi 356,08 km. Niewielka jest przy tym długość wałów przeciwpowodziowych na terenie powiatu, bo tylko 1,7 km, a w samej Jeleniej Górze – 4,6 km. W granicach powiatu zlokalizowanych jest pięć posterunków wodowskazowych: w Wojanowie na Bobrze, w Piechowicach na Kamiennej, w Jakuszycach na Kamiennej i w Barcinku na Kaminicy. W Jeleniej Górze zlokalizowane są dwa posterunki: na Bobrze i Kamiennej. Oprócz powodzi z 1997 r. mniejsze powodzie na terenie powiatu przed 2009 r. występowały w 2001, 2002 i 2006 r.²¹

Z terenów zagrożonych powodzią do ewakuacji przewidzianych w 2009 r. były 182 rodziny (636 osób), najwięcej z Janowic Wielkich (200 osób) i Podgórzyna (170 osób). Do ochrony przed powodzią powiat jeleniogórski w 2009 r. miał do dyspozycji następujące siły i środki:

- a) ilość osób ogółem 498, w tym:
  - strażacy – 341,
  - policjanci – 22,
  - osoby z Obrony Cywilnej – 17,
  - pracownicy z zakładów pracy – 68,
- b) samochody ciężarowe – 33,
- c) samochody dostawcze – 19,
- d) ciągniki z przyczepą – 12,
- e) autobusy – 7,
- f) agregaty pompowe – 3,
- g) zespoły prądotwórcze – 21,
- h) worki – 2253²².

2.2. Działania przeciwpowodziowe w 2009 r.

Powódź w powiecie jeleniogórskim w dniach od 23 czerwca do 6 lipca 2009 r. miała znacznie mniejszy zasięg niż w powiecie legnickim rok później, stąd i zaangażowanie sił i środków było mniejsze. W kilku miejscowościach, np. w Karpnikach, Strużnicy, powódź miała przebieg dramatyczny, kiedy spokojny na co dzień Karpnicki Potok zamienił się w rwącą rzekę.

Długotrwałe i intensywne opady deszczu spowodowały przekroczenie stanów ostrzegawczych na rzekach: Kamienna (o 19 cm) w Piechowicach, Barcinku (o 14 cm), Starej Kaminicy i Łomnicy (o 21 cm). 23 czerwca 2009 r. starosta jeleniogórski wprowadził pogotowie przeciwpowodziowe na terenie powiatu²³. Burmistrzowie i wójtowie uruchomili

²¹ G. Kocubaj, *A gdyby tak u nas była powódź*, „Nowiny Jeleniogórskie” 25 maja 2010 r., nr 21, s. 5.

²² *Plan operacyjny obrony przed powodzią dla powiatu jeleniogórskiego*, Jelenia Góra 2002, s. 22.

²³ *Informacja o sytuacji powodziowej na terenie powiatu Jelenia Góra na dzień 24.06.2009 r.*

służby przeciwpowodziowe, które rozpoczęły monitorowanie sytuacji, wprowadzono dyżury w Gminnych Zespołach Zarządzania Kryzysowego. Worki z piaskiem układano wzdłuż brzegów rzek w Kostrzycy (gmina Mysłakowice), w Szklarskiej Porębie, Marczycach, Zachełmiu, Ściegnach, Miłkowie, Czernicy, Karpnikach, Kowarach. W pracach udział brało 152 strażaków z Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej. Alarm przeciwpowodziowy 25 czerwca wprowadzono w Starej Kamienicy, Mysłakowicach, Piechowicach. Brzegi Bobru w Jeleniej Górze zabezpieczano workami z piaskiem. Ogółem w tym dniu na terenie powiatu w czynne działania przeciwpowodziowe zaangażowane były 24 zastępy strażaków (łącznie 134 osoby)²⁴. Strażacy pomocy udzielali w Kostrzycy, Płoszczynie, Jeżowie Sudeckim, Kromowie i Kopańcu. Alarm przeciwpowodziowy odwołano w Piechowicach i Starej Kamienicy 26 czerwca.

Po dwóch spokojniejszych dniach sytuacja pogorszyła się ponownie od 29 czerwca, zwłaszcza w Piechowicach, Podgórzynie i w gminie Miłków. Dalsze opady spowodowały zalanie 1 lipca dwóch miejscowości: Karpnik i Strużnicy w gminie Mysłakowice. Strużnica została praktycznie odcięta od świata, bowiem na drodze głównej od strony Kowar zawalił się most²⁵. Z brzegów wystąpił Karpnicki Potok. Ze względu na zerwany most i uszkodzenia wójt Mysłakowic zamknął drogi Karpniki–Strużnica–Kowary oraz Janowice Wielkie–Karpniki–Wojanów. Do miejscowej szkoły w Karpnikach ewakuowano 32 osoby, w tym 9 dzieci. Wójt podjął decyzję o dowożeniu wody beczkowozami dla mieszkańców Karpnik i Strużnicy. W akcji w tych miejscowościach udział brało 80 strażaków, 15 policjantów, 10 ratowników z Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i miejscowa ludność²⁶. Podtopienia nastąpiły w Miłkowie, Ściegnach, Podgórzynie, Borowicach, Kowarach. Tak trudna sytuacja utrzymywała się jeszcze do 3 lipca, w następnych dniach woda zaczęła opadać. W dniu 6 lipca starosta jeleniogórski odwołał pogotowie przeciwpowodziowe na terenie powiatu.

2.3. Podsumowanie

Szacunkowy bilans strat, jakie poniósł powiat jeleniogórski w infrastrukturze w wyniku powodzi, podtopień w dniach od 23 czerwca do 6 lipca, wyniósł około 35,858 mln zł²⁷. Zniszczeniu uległo między innymi 8 mostów, kładki na rzekach Bóbr, Kamienna, Łomnica, Karpnicki Potok. Uszkodzonych zostało 65 km dróg. Na zadania związane z gospodarką wodną powiatu jeleniogórskiego w zakresie utrzymywania i odbudowy do pełnej sprawności technicznej koryt, cieków i urządzeń wodnych, w tym usuwania szkód powodziowych, jakie powstały po czerwcowo-lipcowej powodzi w 2009 r., poniesione zostały nakłady finansowe w wysokości 1 620 680 zł. Działanie odpowiednich służb, w tym Starostwa, Policji, Państwowej Straży Pożarnej, oceniono właściwie.

---

²⁴ Zestawienia zdarzeń na terenie powiatu Jelenia Góra w dniu 25.06.2009, teczka z dokumentami PCZK.

²⁵ R. Z a p o r a, *Woda zniszczyła wszystko*, „Nowiny Jeleniogórskie” 7 czerwca 2009 r., nr 27, s. 3.

²⁶ *Informacja o sytuacji powodziowej na terenie powiatu Jelenia Góra na dzień 1.07.2009.*

²⁷ *Ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego powiatu jeleniogórskiego za rok 2009*, Jelenia Góra 2010, s. 3.

SUMMARY

Flood actions in legnicki and jeleniogórski counties in 2009 and 2010

Legnicki and jeleniogórski counties are especially exposed to floods and flooding due to their geographical location, relief and flowing rivers. The basic types of the threats that occur within the area of these counties are rain floods (mostly from May to September), thaw floods (from the second half of February to the first decade of April) and ice – jam floods (January, February).

In legnicki county, the communes that are subject to floods and flooding the most are: Prochowice, Kunice and Krotoszyce. In recent years, legnicki county struggled with the flood in 2010, in May and June. Prochowice commune that suffered the heaviest losses.

In jeleniogórski county, the communes that are subject to river floods are: Piechowice (the Kamienna river), Janowice Wielkie and Jeżów Sudecki (the Bóbr river), Podgórzyn (the Podgórna river). Floods and flooding descended on jeleniogórski county at the turn of June and July 2009. Flooding occurred in 2010.

Key words: flood action, the flood in Legnica County in 2010, danger of flooding, protection against flooding, the flood in Jelenia Góra County in 2009.